

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

1923-рэ ильэсүм
Гээтгэлээр
Кынчжегээжьагээу кынчжээ

Адыгэ макъ

Голос
адыга

№ 129 (21618)

2018-рэ ильэс

МЭФЭКУ

БЭДЗЭОГЬУМ и 26-рэ

Осэ гэнэфагъэ илэп

Кынхэтгэлтигээхэр ыкчи
нэмэгдэхээр
тисайт ижүүлэхээштэй

WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикаем и Правительствэ игъэзет

Инэпльэгъу ригъэкъыхэрэп

Адыгэ Республикаем и Лышихъэу Күумпыл Мурат кілэцыкъу зыгъэпсэфыпэ лагерьхэр тыгъуасэ кыкчухъагъэх, сабийхэм яуахътэ зэрагъакорэм зыщигъэгъозагъ. Республикаем ипащэ игъусагъэх АР-м и Премьер-министрэу Александр Наролиниыр, аш игуадзэу Наталья Широковар, АР-м Йошшэнимкэ ыкчи социальнэ хэхъоныгъэмкэ иминистрэу Мырзэ Джанбэч, нэмикхэри.

Жъонигъуакъем и 28-рэ лагерьхэм яошшэн тиреспублике щырагъэжьагъ. Сабийхэм зызыагъэпсэфын алъекъишт учреждение 93-мэ Адыгейим мыгъэ юф щаше. Кілэцыкъуухэм япсаунигъэ зыгъэпсэфыпэ чыпэхэм ашагъэптиэнэм 2018-рэ ильэсүм сомэ миллион 84,1-рэ пэуагъэхъагъ. Аш щыщэу сомэ миллион 79,2-рэ республике бюджетым кыххэхыгъ (ахэм ашыщэу ны-тыхэм кытгъэр — миллионы 2 фэдиз), чыпэхэм бюджетым кыххэхыгъеу сомэ миллионы 4,9-рэ. Джаш фэд, цыфхэм социальнэ фэофашхэр зыщафагъэцэкъирэ ыкчи япсаунигъэ зыщагъэптиэрэ учреждениехэм кілэцыкъуухэм реабилитация ашагъэкъушт. Ахэм сомэ миллион 43,7-рэ апэуагъащ.

Ыпэкъэ кынчжигъащ зэфэхъысыжьем, кытгъэхъухъэрэ ныбджыкъхэм япсаунигъэ къэхъумэгъэнэм сомэ миллионы 127,8-рэ пэуагъэхъащ.

Гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъом сабий нэбгырэ мин 23-мэ лагерь зэфэшхъафхэм япсаунигъэ ашагъэптиэнэу агъенафэ. Аш нэмикхэу, ильэс еджэгъур оклофэ гъэсэнгъэм ифедеральнэ къэралыгъю бюджет учреждениехэм нэбгырэ 200 агъэкошт.

Чыпэх кын ифэгъэ кілэцыкъуухэрэ республикаем ихэбээ къулукъухэм янэпльэгъу рагъекъхэрэп. 2018-рэ ильэсүм а купым хэхъэрэ сабий нэбгырэ 15400-рэ лагерьхэм агъэкоштых.

Күумпыл Мурат лагерэу «Кавказ» зыфиорэм апэ eklopагъ. Хъакъэхэр зэрякъасэр къахэшшэу кілэцыкъуухэр зэрифэшьушау республикаем ипащэ кынэгъокыгъэх, къешъо, орэд чэфхэр пагъохыгъэх.

Лагерыр кілэцыкъуухэм зыщагъэпсэфын ыкчи япсаунигъэ щагъэптиэнэм фытегъэпсихъагъ. Къатиплэу зэтэт унэр шапхъэхэм адештэ. Кілэцыкъуухэр кынчжигъащ зэфэшхъафхэм зыщагъэптиэнэм залхэр хэтих, гъэмэфэ кинотеатри ял. Лагерым футболь, волейбол, баскетбол зыщиджэгүүтхэ чыпэхэр щыгъэпсыгъэх.

Джащ фэдэу квадратнэ метри 180-рэ хъурэ бассейн лагерым хэт. Бэдзэогъум и 25-мех хуулрэ «Кавказын» нэбгырэ 230-мэ зыщагъэпсэфы.

Күумпыл Мурат кілэцыкъуухэм гүшүйгъу афэхъугъ, яуахътэ зэрагъакорэм руразэхэмэ зыщигъэгъозагъ. Нэужым спортзалыр, бассейнрын кынчжигъащ, ылтэгъугъэм ыгъэрэзагъуу сабийхэм ягъусэу сурэтхэр зытгъащ.

Нэужым республикаем ипащэ «Горная» зыфиорэ лагерым kуагъэ. Ильэс къэс мы чыпэх чэзыуилым сабий 1500-мэ зыщагъэпсэфын алъекъишт. Мыгъэ нэбгырэ 1050-мэ япсаунигъэ щагъэптиэнэ. Гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъом ильэхъан нэбгырэ 838-рэ. Ахэр Ханты-Мансийскэ автоном шъолъырым (нэбгыри 152-рэ), Краснодар краим (21-рэ), нэмикхэми къарыгъыгъэх.

— Зыгъэпсэфыгъо уахтэу шүүицэр зэрифэшьушау жуучыкъло, — кілэцыкъуухэм зафигъэзагъ Күумпыл Мурат. — Спортым шуупылтынымкэ лагерьхэм амалышуухэр алъекъ-

льых, площаадкэ зэфэшхъафхэр дэтых. Джаш фэдэу лагерым уилэгъуэр нэуласэ щюшьных, ныбджэгъуныгъэр щэптиэр. Klyaché зэжкугъэгъотыгъеу ильэс еджэгъур ежкугъэжъэжъ-

мэ, кіеух дэгъухэр кыкчэлъыкъоштых.

Гъонэжьыкъо Сэтэнай.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

МэкъэгъэIу

Адыгэ Республикаем щыпсэухэу, ихъакъэхэу лытэнигъэ зыфэтшыихэрэр!

Зи Хэкужъ къэзыгъээжьыгъэм и Мафэ фэгъэхыгъэ зэлүкээ игъекъотыгъэрэ М. Дзыбэр, С. Кушээхэр, А. Лъачэр, Р. Хъутыр, Р. Лъэцээр, В. Еутыхыр, Б. Барцор, Р. Катмэсэр ыкчи нэмикхэ артистхэр зыхэлэжъэшт концертрэ 2018-рэ ильэсүм шынхъэлүм и 1-м сыйхатыр 18.00-м Зыкыныгъэмрэ Зэгурлыоногъэмрэ япчагу щыкъоштых. Концерт ужым адыгэ джэгү зэхажэшт.

Йофтхъабзэхэм шуухэлэжъэнэу шуукъетэгъэлагъэ.

Зэхажэшт комитет

ЩЫНЭГЬОНЧЬЭНЫМ ИЛОФЫГОХЭР

Ошлэдэмшигэхэр къемыхуунхэм лыпльэгъенымкэ, ахэм къаклэльыкюорэ юфыгохэр дэгээзыжыгъэнхэмкэ ыкчи машшор щынэгьончъенымкэ республикэ Комиссием зичэзыу зэхэсигуу түгүасэ илагъэм тхаметагьор щизэрихьагь Адыгэ Республикэм и Лышхьэу Къумпыл Мурат.

Кіләццыкүхэм япсауныгъэ тъэптигэгъенымкэ кампаниер щынэгьончъеу зэхэщэгъеним фэгээзэгэх ведомствэхэм, къулыхуунхэм юфуу ашлэрэр, пшэрыльхэр гъецэклагъехэх зэрэхүрэр аарх анах шыхыалеу къээрэугъоицхэхэр зытегущылагъехэр.

Адыгейм гъесэнгъэмрэ шенгэгъэмрэкэ иминистрэу Кіэрэш ё Анзаур къизериуагъенимкэ, зээзгыныгъеу ашыгъехэм адиштэу гъесэнгъэм иорганизацнеем ашызэхашгэх кіләццыкүл лагерь 89-мэ 2018-рэ ильэсэм мэкьюогуум юф ашлагъ. Зекімкі зыныбж имыкуюу 4808-рэ а кампанием къихиубытагь. Бэдээгүум и 15 — 30-м Адыгейм иапэрэ гъэмфэ биологическэ еджапл юф ышлагъ. Аш кіләеджэкло 47-рэ къеклонлагъ, ахэм ашыщу 40-р республике естествен-нэхисап еджапл эм щеджэх, адрэхэр Краснодар краим, Татарстан, Ростов ыкчи Свердловскэ хэкухэм къарыкыгъэх. Бэдээгүум и 1-м къишиубла-гъеу и 21-м нэс зэхүхгээгэхэ 24-рэ хисап еджапл иофшэн Адыгейм имызакью, Урсырем ишольтыр зэфешхъафхэм къарыкыгъэ лыклохэр хэлжэхагъэх. Лагерьхэм юф ашызшлэшт вожатэхэм ыкчи кіләплюхэм (зекімкі нэбгирэ 400) апаа егъеджэнхэр зэхашагъех.

Министрэу Мирзэ Джанбеч къизериуагъенимкэ, кіләццыкүхэм япсауныгъэ зыщаагъептиэн альэкыщт лагерь 93-мэ юф ашлэ, ахэм ашыщу 5-р къэлэкыбым шылэх («Горная», «Кавказ», «Лань», «Горная легенда», «Энектур»). Жъонигъуаклэм и 28-м кіләццыкүхэм ягъэмфэ зыгъэпсэгыгъо кампанием республикэм шырагъэхагъ. Зэррагъэнэфагъэмкэ, шөлжырым ис кіләццыкүл 23000-м ехүумэ загъэпсэфын ыкчи япсауныгъэ агъептиэн амал яшт, ахэм ашыщу 15300-р гъэмэфэ лъэхъяном къихиубытэштых. Хы Шуцэ лушом нэбгирэ 743-рэ агъекощт. Зынныбж имыкуюу 6704-мэ за-гъэпсэфыгъах, джырэ уахътэм

Сурэлэр А. Гусевым түрихлыг.

щыл сменэм кіләццыкүл 929-мэ япсауныгъэ щагъепти. Ахэм ящынэгьончагъе ухуумэгъеним фэш къулыхуунхэм зэфешхъафхэм япшэрыльхэр зэрифешшуашу агъэцаклэх, видеолыпплэнир, мэквэгъэль пкыгъохэр къадыхэлтыгагъэх, лагерьхэр къагъэгүунх.

Кіләццыкүхэм языгъэпсэгыгъо уахътэ зэрифешшуашу зэхэщэгъэн, ахэм ящынэгьончагъе къеухуумэгъэн зэрэфарер АР-м и Лышхьэе хильзун-фыкыгъ, ашкэ анахьэу анаэ зытырагъетын фэе лъэнүхэм кілэкүл къашууцугъ.

— Лагерьхэм ашылэ вожатэхэм пшэдэккыжуухо зэрхьырэр къыдгургууозэ, ахэм ялофшэн къихэдгээшн фэе. Джаш фэдэу Абхазыимрэ Кыблэ Осетиемрэ якілэеджаклохэр хисап еджапл къаклох ашоигуу, арышь, ахэр тапэкэ къыззедрэгъэблэгъэштхэм иофыгъо тыхэллэшт. Зызгъэпсэгырэ кіләццыкүхэм ашлэхэрэх ахьщэм изылахьэу ны-тихэм къатырэм еклонлэклэхэрэх. Аш къыкілэльыклоу административнэ протокол 35-рэ зэхагъэуцагъ, тазырэу атыральхагъэр сомэ мин 95-рэ мэхъ.

унагъохэм къарыкыхэрэм тынаа атедгъэтынр пшэрыльхэр шыхыа. Еджэнимкэ гъехэгъэшхэр зил сабийхэр лагерьхуу «Артекым», «Орленкэм» дгээхонхэм тыгылтын фэе, — къыуагъ Къумпыл Мурат.

Роспотребнадзорым и Гъэйорышланлэу Адыгейм щылэм ишащу Сергея Завгороднем къээрэугъоицхэхэр зэрэшигъэгъозагъэхэмкэ, гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо кампаниер зырагъэжагъэхэм къыцкүхэм япсауныгъэ изытет зэшкыуагъэхэрэх республикем илээзэл-профилактическ учрежденихэм закынфагъэзагъэл. Джаш фэдэу авариехэр, нэмийк ошлэдэмшигъэхэр къашууцугъ.

Кіләццыкүхэм аратыре гъомылапхэхэм, анахьэу щэм хашыкыгъэхэм, язытет зэгъэшлэгъеним, шапхъэхэм адимыштэхэрэр щыгъэзье гъэнхэм фэш продукциер къаэлэзигъэхэрэхэргээхэр иофыгъуу зэхэсигуу щытегущылагъэх.

УФ-м ошлэдэмшигъэхэм и Министрствэ и Гъэйорышланлэу Адыгейм щылэм ишащу Хъацыкүл Султлан къизериуагъэмкэ, 2018-рэ ильэсэм республикем ичылпэ зэфешхъафхэм гъогогуу 125-рэ машшор закыншиштагъ (ыпэрэ ильэсэм иофыгъуу зэхэсигуу щытегущылагъэх). Аш ипроцент 75-р псэуплэхэм

къашууцугъ. Машшор зыкыштагъэу 517-рэ агъенуэфыгъ, уцыхыым къыкілэнахъэу гъогогуу 293-рэ. Мэз фондыим машшор зыкышууцугъэу агъенуэфыгъэп. Мэкүмэш чыгухэм гъогогуу 2-рэ машшор къашууцугъ, гъогогуу 7-рэ закыншиштагъ. Щыклагъеу, гумэкыгъо щылэхэр дэгээзыжыгъэнхэм министрствэм юф дешлэ, федэральнэ ведомствэм къыгъеуцугъэ пшэрыльхэр зэрифешшуашу егъэцаклэх.

Гидрометеорологиекиэ Адыгэ республикэ Гупчэм ишащу Александр Митровым пшшорыгъэшъеу къизериуагъэнэфагъэмкэ, бэдээгогуу мазэр республикем щыфбэшт. Статистикэм къизериуагъельяорэмкэ, аш къыкілэльыкюорэ шышхъэу ыкчи йоныгъо мазэхэри фебэштых, машшор зыкыштэним ишынагъо я 4 — 5-рэ классым (анах инхэм) анэсигшт. Бэдээгүум и 15 — 24-м шольтырим щыфбэшт дэдагъ, машшор къэхъуним ишынагъо щылагъ. Арышь, къихъашт мазэхэми пстэуми сакыныгъэ къизхажэфэн фэе.

Мы юфыгъом епхыгъеу къэгүштагъэх ыкчи машшор къэхъунимкэ юфуу ашлэрэм изэфхэхысыжъхэр къашыгъэх муниципальнэ образованиехуу «Адыгэхъалэрэ» «Красногвардейскэ районымрэ» яадминистрациихэм ялашхэу Лышхээ Махьмудрэ Осмэн Альбертрэ.

— Машшор къэхъуним ишынагъо ѝшыл синхътэх узэрэзеклон фэе, ашкэ къулыхуунхэм, муниципалитетхэм япшэрыльхэр зэргэцаклэхэрэм иофыгъуу зэхэсигуу Ѣштегущылагъэх.

УФ-м ошлэдэмшигъэхэм и Министрствэ и Гъэйорышланлэу Адыгейм щылэм ишащу Хъацыкүл Султлан къизериуагъэмкэ, 2018-рэ ильэсэм республикем ичылпэ зэфешхъафхэм гъогогуу 125-рэ машшор закыншиштагъ (ыпэрэ ильэсэм иофыгъуу зэхэсигуу Ѣштегущылагъэх). Аш имайтуу ыкчи тыхээзүүцхъэрэх дунаир ухумагъэхэ зэрэхүүцхъэр, — къыуагъ АР-м и Лышхьээ.

ТХЬАРКЬОХЬО Адам.

ОЩХЫМ КЪЫЗДИХЫГЪЭ ГУМЭКЫГЪОХЭР

Тэхьутэмийкье районым ит поселкэу Яблоновскэм ощхышхоу щылагъэм къыкілэльыкюогъэ юфыгъохэм ядэгээзыжын ѿкім фэккагъ.

Бэдээгүум и 22-м оцх зэпмьюу щылагъэм ыпкъ къиккыкіе мы поселкэм ишагуи 132-мэ ыкчи унэ 37-мэ псыр ажэхъягъагь. Мы мафэхэм аварийнэ къулыхуунхэм псым идэшн ылж итых. Район адми-нистрацием къизэрэштагъэм-

кэ, техникэ зэфешхъафхэу 13, помпи 3 ыкчи зы мэшшорыгъэхэс насос станции рафылэгъагь. Пстэумэ апэу псэу-теуцагъэм ыпкъ къиккыкіе транспортыр зыщмыкюжын шүүштгэгъэ «шапсыгъэ гъогуу зэхэкыиплэм» ар тырашыгъ.

Джащ фэдэу Йорс ыцэ зыхырэ урамым ыкчи Дорожнэм атырашыгъ. Анах юфыгъо шыхыалеу ашлэн фэягъэхэр ыкэм рафылэгъагь. Поселкэм оперативнэ штаб ѿштэгэштагъ. Яблоновскэ къэлэлэгээлэхэе коим иадминистрацие

ипащуу Атэжъэхээ Заурдин аш пэшэнгъээр дызэрхэхэ. Рабочэ купитфым псыр зыкэхъагъэхэр къаклэхэх, унхэм, хатхэм язытет, зэрарэу къыхыгъээр зыфэдизм зыщаагъуацэ, цыфхэр къыкілэльыкюорэ атхых. Социальнэ ыкчи ветеринарнэ къу-

лыкюхэм ялыхэхэи юф ашлэ. Ощхышхом къыздихыгъэхэ гумэкыгъохэм ядэгээзыжын зэрэлтыгъуатэрэм АР-м и Лышхьээ Къумпыл Муратрэ Тэхьутэмийкье район адми-нистрацием ипащуу Шхъэлэхъо Азмэтрэ анаэ тет.

ІофтшІЭкІЭшІум тырыгъуазээ тапэ едгъэхъуущт

Теуцожь районым мэку-мэшымкээ игъэлорышаплэ ипащэу Хъэдэгъэлэ Мэджыдэ бэмышлэу гушигэгүү кызфэдгэхүүг. Зэдгэшлэнэу тызфэягъэр мэфэ заулэкээ узэклэбэжымэ хыныгъошху аухыгъэм кіэухэу фэхүгъэхэр ары.

Хэтха бжыххэ лэжыгъэхэм ягъэбэгъонкээ гэхэгъэшлэхэр зышыгъэхэр, гектар тельтийтэу хэр, коцыр анахыбэу къэзыхыжигъэхэр, районным гуртымкээ къыщахыжигъэм къызыгъэгъэхэр? Хэтха сево-оборотыг зышыгъэцаки, ильэс е түү тешэ кээс а зы хасам тигъэгъазэр аышыгъэхэр, чынгур нахь «тхъамыкэ» зышыгъэр? Жъоклунгэлэ гектар тхъапла районным къыгъэгъунэрэр, сыйд фэдиза амыгъэфедэу хя-улыгъэр? Тапэкээ бжыххэсэ гектар пчагъэу хальхээрэм ахагъэхъошта, ахагъэкынта? Мыхэм яджуапхэр ары Мэджидэ тызэрэшыгъуэр.

— Упчэ дэгъух къэбгэуцу-гъэхэр, — elo Хъэдэгъэлэ Мэджидэ. — Ахэр зекээ тэтыгъэгумэкырэ юфыгьо шхъа-зхэхэу мы аужырэ ильэсхэм тирайон ипащэу Хъачмамыкью Азэмрат ынаалэ зытетэу дэдгээзыхыхэрэ заклэх. Непэ ехуулэу жъоклунгэлэу тилэр гектар 25700-рэ, ильэс зыхыблыкээ узэклэбэжымэ, мы юфыгьо тызэрэригушыгъэгъэр ори къе-шлэжьы, тэри тщыгъупшагъэп. Мы лъэхъаным ульхуугъэки зы чыгу зали амылэжьэу районим ибгъотэжыщтэп.

— Арышь, а юфыгьо такыб хууль. Джу бжыххэсэ гектар пчагъэу тапэкээ тшлэн фуа щытыр. Тызфаер, агротехникэм ыкы технологилем яшапхъэхэм къызэралорэмкэ, жъоклунгэлэу уйлэм ызыныкью зэфэдизээ бжыххасэхэмрэ гэхтасэхэмрэ зэлъяубытынэу щыт, — elo тигуушыгъэгъу. — Ау джар непэ ехуулэу гэцэклэгээ тфэгъэхүүгорэп. Тльэкэ къэтэмыгъанэу зыехеми ятэо, афетэгъэпите. Ар къагурэоми, тигъэгъазэм илэжьин нахь ашлонсынкэу, нахь лъялэу ашэн зэралъэкырэм фэш (ар шапхъэхэмкээ а зы хасам ильэсивлийм зэ нахьбыг щыгшэ мыхунэу щытми) ежхэм ильэс кээс къыщагъэекы. Тэри ар афетэмыдээ, тээкли-тээкли нахьшум тыкынфэкло. Аш фэшыхыат 2016-рэ ильэсив бжыххэсэ гектар 8055-рэ тилагъэмэ, мыхъэ 9500-рэ ехуу зэрэутхыжигъэхэр. Джыри

мыхжыххэ гектар 1000 хэдгахь тшоильту. Шапхъэу тыкыыз-фэкоштыр ильэс кээс бжыххэсэ гектар мин 12 — 13 етхынным тынэсныр ары.

Корр.: Дэгъу гъэхэм, кіэухэу фэхъуугъэхэм, механизаторхэм Йофтшагъэм ягугъу къэшыгъэхэм.

Х. М.: Мыхъэ бжыххэ лэжыгъэу лутхыжигъэр гектар 9652-рэ. Ар ыпэрэ ильэсив тшэгъэхэм гектар 1597-кэ нахьыб. Лэжыгъэхшом илхыжыкын зэрифэшьеши зыфэдгэхъазырыгъагь. Комбайнэхэм, ахэм лэжыгъэр аклээшьицт автомашинэхэм тащыгагъэп. Къыхэхкыгь мафэхэр комбайнэ 20 — 23-м ехуул лэжыгъэр къа-ложьэу. Гээтэйльтийлэхэри, хаммэхэри пешорыгъэшьэу дгээхъазыгъагьэх.

Мыш дэжым къыхэзгъэшымэ сшоильтор юфышлэнхэр зээлэлтийлэхэу тимеханизаторхэм зэрэзшүүхэгъэр ары. Комбайнэхэм юф зыщашлэхт хасэр пешорыгъэшьэу къэжухыагъэу, аш пхъэлашэр зыпышлэгээ тракторыр, псы пхъэчайр зэрэтийр хэтэу щытыгь. Комбайнэхэм уарзэр къауплатээз къыхатэхжыгъыт. Ахэм къызэрэнэхэйрэ хылхэхэр диск онтэгъухэмкээ зэхажилтэштэгъ. Джары непэ ехуулэу тигууасэ фышхээ лэжыгъэхэр зыщууальзштэгъэ хылхэгээ гектар 7000-м ехуул ячышхыашо шуцлэриймэр тирихэу зыкытежкыгъагхэр. Аүштэу зэрэтишырэм чыгум ибаиньгээ хегъахьо.

Корр.: Фермер хуупхъэхэу лэжыгъэхшом къэзыхыжигъэхэр?

Х. М.: Тифермерхэр хуупхъэх, чаных. Районым щыуа-гүйгээхэдээ зыгъэхэхэйрэй. Аш фэш (ар шапхъэхэмкээ а зы хасам ильэсивлийм зэ нахьбыг щыгшэ мыхунэу щытми) ежхэм ильэс кээс къыщагъэекы. Тэри ар афетэмыдээ, тээкли-тээкли нахьшум тыкынфэкло. Аш фэшыхыат 2016-рэ ильэсив бжыххэсэ гектар 8055-рэ тилагъэмэ, мыхъэ 9500-рэ ехуу зэрэутхыжигъэхэр. Джыри

бэм лэжыгъэшшом икъэлжын ильом, дэгъоу зэшуахыгь, гъэхъэгээ дэгъухэри ашыгъэх. Апэ зицштху сломэ сшоильтор «Дортранссервисим» ипащэу Хъабэху Аскэр. Иагрономыр Цыкы Юныс. Аш мыхъэ коц гектар 485-у ылагъэр аригъэгэ-бэгуагь ыкы зэкэми азл кээзигъэ фэмыхуу ыарагъэхыжигъ, гектар тельтийтэу центнер 64,4-рэ къырихыжигъ. Егашлэми аш фэдиз лэжыгъэ гектарым районым къыщирхыжигъэп. СССР-р зышээми, лэжыгъэшшо къызэрхыжигъэм фэшлэгээ хылхуужыцээр къафаусы зэххуми аш фэдиз лэжыгъэ къыхыжынныр зыми къыдэхъуугъэп. Зэрэштыгъэр пэнэжыкьое чыгур дэеу, лэжыгъэшшо къыщирхыжигъэ къын умыльхыкынэу ары. Гъэрекло а чыгур дэдэхэр зыгъэлажъэштыгъэр фирмэу «Киево-Жураки». Гектарым центнер 30 ерагъэу къырахыжигъ. Хъабэху Аскэр лэжыгъэ бэгуагъэр къыригъэхын зыкылъэхыгъэр Краснодар ишлэнхъэлжыххэр яупчлэжигъухуу чыгум зэрэдигъэлжыагъэхэр, ишыклагъэр зэрэлэхигъэхыагъэр ары. Джаш фэдэх инатрыфи итыгъэгээ хъасэхэри, бэгуагъэр дахэх. Коцымкы, нэмыхэмкы чылапхъэу харигъальхъэхэр ярепродукциихэмкээ ашигээрэм ашыщых.

Аш къэмыххапэрэми, ильэс кээс лэжыгъэ бэгуагъэр къахыжы Кушуу Рэмээнэ зипээшэ фирмэу «Синдика-Агром» имеханизаторхэмий. Яагроном шхъаалу Тыгъуж Нурбый Іэдэб зыхэл кээлэ гъэсагь, юфшлэн хэшыкышшо фырилэу хуупхъэу мэлажьэ. Коц гектар 793-у ыуихыжигъэм игектар пэпч центнер 52-рэ къыригъэтийг. Гуртымкээ районым къыщирхыжигъэм центнер 12 фэдиз-кэ нахьыб. Коцым, хъэми тонн 6200-рэ, рагс тонни 182-рэ къахыжигъ. Джаш фэдэу итугъу дахэлэ къэшынныр ифэшьиаш Уджыхуу Юсыф зипээшэ фирмэу «Шанс» зыфиорэми. Коц гектаришь нылэп ялагъэр. Аш гектар пэпч центнер 53-рэ къызэрэргэштэгъэр тигуапэ.

Корр.: Фермер хуупхъэхэу лэжыгъэхшом къэзыхыжигъэхэр?

Х. М.: Тифермерхэр хуупхъэх, чаных. Районым щыуа-

хыжигъигъэ бжыххэ лэжыгъэ гектар 9652-м щыщэу гектар 3500-м ехуур ахэр ары зылжэвьэхэри ыкылтэхэйчэу ыузыхыжигъэхэр. Гектар пэпч гуртымкээ центнер 45-рэ къыригъигъ (ахьзэхэль хызмэтшаплэхэм юфшлэгъэр нахьи центнерих фэдизкэ нахьыб), тонн мин 15,3-рэ яхъамбархэм ачалтхыжигъ. Анах фермер бэлаххэхэр зыдэшыгъэр Гъобэхуай — Шхъэлэхуу Бисльян, Уджыхуу Борис, Стлашую Аслын, Уджыхуу Кемал, нэмыхэмкы колхоз цыкыум фэдэу чыгу гектар 400-м шегъэжьэгъэр тонн мин 500 — 600-р агъэлажьэ, коцым гектар тельтийтэу центнер 45 — 50-р къырагъэтийг.

Ахэм яшуагъэхэрэй районым иофшлэгъэр дэхжлах. Коцым гектар тельтийтэу къитхыжигъэр центнер 41,8-рэ. Гъэреклоэм центнериту фэдизкэ ар нахьыб. Бжыххэ лэжыгъэ къэтлохыгъэр тонн 40400-рэ. Коцым изакью къэтлохыжигъэр тонн 34800-рэ. А пчагъэр гъэрекло тилагъэм тонн мин 15 фэдизкэ нахьыб.

Ауж къинэхэрэр

Корр.: «Дэгъу зыдэшы-Иэм дэйи щыл» elo. Мара-шысэтехыпшэхэм

юфшлэгъэрэхэр зыфэдхэр къэнпугъэх.

Фермерхэм коцым гектар пэпч центнер 44,7-рэ къырахыгъ, предприятихэм центнер 38,8-рэ нылэп. Гъэнэфагъэр ахэм районым иофшлэгъэрэхэр къызэрэрагъэхы-хэрэр. Хэтха ахэр? Районным ичыгүлэжхэм я-малхэр зэфэдхэмий, юфшлэгъэрэхэр зээч-чыжъэх. Сыда чыгур зыгъэхъаулыхэрэм зы-къафэжыгъэгъурэр?

Х. М.: Тэрэз зыфаплэрэ. Лъэшэу тигуушогъагь Ткачевым и Агрокомплекс ипредприятиеу «Адыгейское» зыфиорэр Пэнэжыкъуае къызышзэуахым. Итхаматэр Сергей Шевченкенэр ары. Етлани ахэр цыкыу-шыокхэп — чыгубэ агъэлажьэ. Бжыххэ лэжыгъэхэм язакью ыаухыжигъиэу ялагъэр гектар 2858-рэ.

Коцыр — гектар 2808-рэ, рагс — 604-рэ. Районым коцэу щыуа-хыжигъэм (гектар 8642-рэ) юзыщан ежхэм къаожыгъэр. Гуртымкээ гектар пэпч къахыжигъэр центнер 35,7-рэ нылэп. А пчагъэр районым гуртымкээ къыщахыжигъэм нахьи центнерих 5-кэ, техникэ тэрээ зи-мыэ фермерхэм къирахыгъэм центери 10-кэ, ежхэм афэдэ фирмэу «Синдика-Агром» нахьи центтер 16-м ехуулэгэ аанах макл. Зээлэхээ хэтэгъэшь, фермерхэм юфшлэгъэр дырагъэштэгъагъэмэ, районым коцэу къыщахыжигъыгъэр тонн мин пчагъэрэхэр нахьыбэ зэрэхуущтгыгъэр къэлтийтэгъаает. Ушхъагъухэр бэ мэхъух, ау гъэнэфагъэр юфшлэнхэр тэрээзэхамыщхэрэр ары.

Джащ фэд, фирмэу «Возро-ждениими» (ипащэр Николай Гамага) гектар 1071-рэ ёыгъ, коцым центнер 34-рэ нылэп гектарым къирахыгъэр. Нэбгыритуу афэдгээптигэ, юфшлакэ зэблахуунэу тыхыагъэг-гүгъагь. Аш пае къэмэнэу, япщэхэу чыжэу щызэх та-фэтхагъ, юфшлакэ зэбламыху-мэ, чыгухэр зэрэйтхыжигъыр ядгэшагъ. Фирмэу «Прикубан-скэм» ипащэр Хъурумэ Хъазрэти коц гектар 330-у ыуихыжигъэм игектар центнер 31,6-рэ нылэп къирахыгъэр. Аши сидэгүүщагъ. Хэти фэдгэгъүүщтэп.

Корр.: УиЮфшлэнхэрэм афэгъэхыгъэу сид къэ-пошт?

Х. М.: Бэ тыхуурэп. Натээко Махмудэ агроном шхъаал, плэшлэгъу ныкъо хуугъеу исэнхьят рэлажьэ. Чыгум хэшыкышхо фыри, фэдэ специалист къэгъо-тыгъуай. Шэуджэн Мирэ бухгалтер, юфышлэнхэр. Учетми, бухгалтериими, делопроизводствами, архивми, субсидиехэмий, грантхэм афэгъэхыгъэ юфыгъохэм афэгъэзагъэр а бзыль-фыгъэ нэгушлор ары. Сыд фэдэ упчлэгээ ўеолгагъэми, джэуаплэр хуазыр. Блэгъожь Налбый фермерхэм ятхамат, кээлэ чан, хуупхъэ, лъэшэу тифэрэз. Зэклэхэри администрацием испектиалист шхъаалэхкэ маклох.

— Непэ юфыгъо шхъаалу щытыр, — икэухым къело Хъэдэгъалэ, — къихьашт ильэсив игээхэйчэу лъэлээ пытэ фэшыгъээнэхэри ары. Мыхъэ бжыххэ лэжыгъэхэм гектар 1000-кэ нахьыбэу етхынэу тимурад. Къихьашт ильэсив зернэ лэжыгъэхэм зэрэхядгээлхьаштых эхэм ти-пильшилтэштэп. Ахэр ильом, дэгъоу, анах охтэшшухэм зэрэхядгээлхьаштых эхэм ти-пильшилтэштэп. Мы лъэхъаным чыгум игээшьэбэйн тимеханизаторхэр дэлажьэх, специалистхэм, фермерхэм шэнэгъэлжыххэр яупчлэжигъухэу ящыкагъэ чылапхъэх, чыгъэшлухэр къызлэклагъахь.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Адыгэ мэкъамэм Кфар-Камэ зыщеушъомбгъу

Гъемафэрэ адыгэхэм ядунаи лъэпкъ културэм ифестивальхэр къышызэкъэлъеклох. Хэгъэгу зэфэшхъафхэм ашыпсэурэ тильэпкъэгүхэм ахэр зэхащэх. Ахэр културэм, хабзэм, бзэм яухумэн фытегъэпсыхъагъэх ыкли зыщищхэ лъэпкъым аш фэдэу зэпхыныгъэ дырял.

Хэку, лъапсэ зэрялэм яшынхатэу тарихъ чыгум щыщ ансамблэхэр, артистхэр ахэм сидигъу арагъэблагъэх. Мары Израиль ит къуаджэу Кфар-Камэ адыгэ културэм ифестиваль щызэфашыгъыгъ. АР-м лъэпкъ къашъомкэ и Къэралгъо академическэ ансамблэу «Налмэсир» аш хэлэжьагъ.

Лъэпкъ фестивальхэр гъэ къес Кфар-Камэ щызэхашхэх ыкли хакъэхэр къираадблагъэх. Ильэси 4-кэ узэкъэлбэжъим «Налмэсир» аш щылагъ ыкли джыри къуагъэ. Аш къыкъоц фестивальхэм яшыни, ишапхы Израиль адыгэхэм зэрахъокыг.

Къокыпэ бэдзэркъе фестивалыр рагъажъ

Кфар-Камэ ирэхъатныгъэ фестивальхэм яльехъан укуягъэ мэхъу. Мир къоджэ гупсэф дэд, зэгъунгүхэр пэриоху зэфэмыхъуужынхэм фэшлъеу зими ымакъэ ыиэтээрэп, гупсэфынгъэ шхъашууцаагъэу, зэгурьоху ыкли зэрэлтытэхэу адыгэхэр щэпсэх. Ау фэдэ фестивальхэм, джэгүхэм яльехъан лъэпкъ мэкъамэм лъагу зеэты, къуаджэм щызыры. Бэдээгүү мэфэ фабэхэм яльехъан чэш-мэфишрэ Кфар-Камэ аш фэдагъ.

Къокыпэ бэдзэрхэм яшын гъэрекло щегъэжьагъэу адыгэ културэм ифестиваль ипрограммэ хагъэууцаагъэу зэхащэх. «Кфар-Камэ икъоджэжъикэ» заджэхэу мыжъокэ гъэпкъэгъэ урамхэм щэн-щэфыныр ашызэхаш. Ижыре гъогужхэм ыкли ильэси 100-кэ узэкъэлбэжъим адыгэхэм ашыгъэгъэ псеуплэхэм ятеплли мы къокыпэ бэдзэрхэм дештэ.

Фэдэ бэдзэрхэр чыпла-бэхэм ашызэхашхэу слъэгъу, — къелатэ Кфар-Камэ икъоджэ тхъаматэу Нэлпэу Зэкэры. — Адыгэхэр мы къэралгъом зэрисхэр, дунаим зэрэттэхэр тилхэс цыфхэм ядгъэшлэнхэм рензу ыж тит. Ар нахь зэрбгъэшлэну щылэр адыгэ макъэр дгээу зэптийнэу ари. Тымакъэ зэрэдгъэущт шыкъэхэм, фестивалыр ипрограммэ бэдзэрри гъусэ афэтшыгъ. Израиль адыгэу исхэмкэ тымакл нахь мышлэми, миллион пчагъэу адыгэу дунаим тетхэм апае макъэтэгъэ.

Къоджэдэсхэу зыгорэ зынену фаехэм ыкли гъунэгүу псеуплэхэм ашыщхэм щаплэхэр агъэпсихъэш, Кфар-Камэ иурамхэм къатеуцох. Щэфакъохэми бэрэ яжэхэрэп. Мыщ щамыщэхъыре щылэр — шхынхэр, зыгъэдэхэгъэнхэм пае агъэфедэрэ пкыгъохэри, шуухафтынхэр, унэгъо хял-щыпхэр, псеуальхэр. «Хеуцуапэ илэн» зыфалорэм фэдэу къоджэ урамхэм цыфхэр зэу атиз мэ-

ху, чэзыухэри щеплэ чыплэхэм алохъухъэх.

Бэдзэрим щенеу къыдэкъгъэу нэуасе тызфэхъуугъэхэм ашщ Шъэджэшэе Джэнэт. Бзыльфыгъэхэм апае пшъерильхэр, Іххухэр, Іэлъинэхэр щыгъыжыхэмкэ зэхэблагъэхэу аш ыгъэпсигъэ щеплэ мэклайм тельых.

Ильэси 3 хуугъэу пенсием сикуягъэу унэм сис, — elo Джэнэт. — Икэлэ зыгорэхэр сильтнхэу сиklas, арыти, мыхэм афэдэ пкыгъохэм яшыкээ зэзгъэшагъ, щыгъыжыхэекэ зэблэдзыгъэу маастэрэ үуданэр щэхъу имышыкъагъэу сэшых. Хэгъэгум ис цыфхэр мы бэдзэрим къекъуаплэх, сиэшлэгъэ язгъэлэгъунэу сильтнхэу. Тильэпкъ, тизщырь, тикуаджэ якъэбар ахэм ашэ къес тэркэ нахь дэгъу щылэп, цынзуй, гъэгъуягъу сиklas.

Зэкэми зыгорэ ашщ, ашэфы. Ау зы чыплэ пстэуми мотор гъюгъо макъэр ашхъагъ щыгъашху. Адыгэ байкерхэр щэнхэу

ащ. Ыккы дэгъо янэосэ къуаер джуртхэми, арабхэми чэзыю ашэфы. Чэш-зымафэм къои 100-м клахъэу рапы ыкли щэфаклохэм ашыкъэхэрэп.

Адыгэ къуаер ильэс заулэ хуугъэу сэшэфы, — къытэто гүшүэгъэу тызфэгъуягъ щэфакло бзыльфыгъэу Геня Давидсон.

Сэ Кфар-Камэ сильтнхэж, ау сипшашхэ ѡгъунэгъу, арыти, ренэу къуае къешифы, сэри мы чылэм сильтнхэ къес къуаев фэшл сильтнхэдахъэ. Адыгэ къуаев нахь дэгъу щылэп, цынзуй, гъэгъуягъу сиklas.

Джащ тетэу зэкъэри машэх, мэшэфх. Оред мэкъэри бэдзэрим шхъашыт. Кфар-Камэ щыщ музыканхэр пчынэ еох, гитарэм къираагъэло. Ыккы къешьоплэ чыплэ 2 — бэдзэрим иублаплэ ыкли ѕыкъэ щагъэпсигъэх. Мыхэм адыгэ лъэпкъ къашъор ашыбсым.

Зы къешьоплэ чыплэ ансамблэу «Налмэсир» пай, ятлонэрэ

пчыхъами Кфар-Камэ щыжъот. Къоджэ стадион ин мыхэм ял — нэбгырэ мини б фэдэз аш дэфэ. Израиль исхэр аш пшшорыгъэшъу щызэрэгъуих, чы-

пэхэр аубытых ыкли лъэпкъым и ан сам бл э анах цэрилом икъэгъэлэгъон регъажъэ.

Къэшъо 11, сильтнхэ тэвэрэ ныкъор эхъурэ мэфэкэ зэпымыу. Тыдэ щылэ ад гэх эх и «Налмэсир» яklas, ежэх, ар лъэпкъым ынап, тикультуур эхъурэ ыкли лъэгэплэ инхэм ангээсэ. 2014-рэ ильэсийм ансамблэр Кфар-Камэ мыш фэ

дэу лъэпкъ културэм ифестиваль щылагъ. Джы икъэкъоу јящнэрэ, ау апэрэ ыкли ятлонэрэ къекъохуэ азыфагу ильэс 20 къыдэгэгъагъ. Джы бэдэдэ темишэу къыгъэзэжыгъэм къифээшгъэх. «Налмэсир» аильэс заулэм къешьуакъэхэр бэу ыгъэуцгъэх, икъэрилэй тоф зыдашгъэжыгъэхэри яхэ, арыти, программакэ къыздаагъ.

Блэкыгъэ тикультуурэ программэр тильтнхэ къашъохэр ашэх, пчэгур нэкъэ щагъэтийрэп, мэкъамэм къызэрэхидэу къытэхъэх. Ансамблэу «Налмэсир» ахэм ящисэтихъыгъ ыкли аш икъэшьуакъэхэр альяпплэх. Джащ тетэу щэн-щэфыныр лъэпкъ къашъохэр игъусэхэх бэдзэрри чэш клах мэхъуфэ зэхэты, адыгэ оред макъэр шхъашшты. «Налмэсир» къэшъо заул нылэп бэдзэрим щагъэпсигъэ къешьуаплэ къышшырэр — къэгъэлэгъон шхъаэр апэ иль.

Адыгэ къоджэ 2-м адэсхэм язакъо, гъунэгъу джурт ыкли араб псеуплэхэм «Налмэсир» икъэгъэлэгъон еплынхэу къарыгъыгъэх. Урысийм игенеральнэ консулэу къалэу Хайфэ щылэ Игорь Поповыр ыкли Урысийм

ипосольствэу Израиль щылэм иупчэжъэгъо Игорь Мартыновыр «Налмэсир» Игу фытегъэх. Къэгъэлэгъоным ылж генераль нэ консулым къытиуяль:

Мыр хуугъэ-шлэгъэ ин. Фестивальхэр ильэс къес Кфар-Камэ щызэхашхэ, ау гъэ къес Урысийм щыщ купхэр хэлажъэхэрэп. Тиансамблхэр къа-клохэу, мыш фэдэу ялэпэлэсэ-нгъэ къагъэлэгъомэ, аш ишуагъэкэ Урысийм ишошлэхэр мы шьолтырим щыльгэгъялатах. Хэгъэгүхэм тизэфыщыгъэхэрэп. Иксхэр исхэр аш пшшорыгъэшъу щызэрэгъуих, чы-

пэхэр аубытых ыкли лъэпкъым и ан сам бл э анах цэрилом икъэгъэлэгъон регъажъэ.

«Налмэсир» икъэгъэлэгъон адыгэхэм яльэпкъ зэхашэхэгъэх. «Гухахъо хэдгъотагъ, тытухъэжъыгъ, тыгу ошнуапщэм нахь лъагэу зиэтгыгъ» алоэ, Кфар-Камэ ыкли Рихъание ашыщ тильэпкъэзэхэрэп. Кфар-Камэ щылхэу нэмыкль чыплэхэм ашыпсэхэрэри мы фестивалым пае якъуаджэ къекъуагъэх.

Ильэси 4-кэ узэкъэлбэжъим къызэрэлгээгъыгъэхэм хэмийхъэуагъэхэ, зи хэкыгъээп, — ыуагъ «Налмэсир» икъэшъуакло Хъажэкъо Пышмафэ.

Концерт пэпчь гумэкигъу, ау мыш фэдэу адыгэхэм зызэхахъэхэхэ, нахь лъэшэу умыгъэхэн плъэкирэп.

Ылэрэ къекъохуими фэдэу «Налмэсир» хэтхэри, тэри — Адыгэ телевидением иофышэхэри — Кфар-Камэ адыгэ унагъохэм тахсэгъ, тибысмыгъэх, тахъэлгэгъ. Аш фэдэ зыхуу-къэ, зэгупсэ узэфэху, узэхэхъын хыльэ. Къежэжъыгъом зэрэчилэу тикультуурэхъы ыкли нэпсыр зими фэлажэрэп. Гъунапкъэхэр та-зыфагу, гъогуонэ чыжъэхэм зэпэлчээ ташы. Ау тыйдэ тыщылэми, лъэпкъырэ, зэгупсэ ыкли зэквот, зыкынхъумэжъынр инэрэгъ, игуял, аш фэлжээ — фэдэ зэхахъэхэр, зэлукъэхэр, лъэпкъ фестивальхэр аш ишыхъатых.

ГҮҮКІЛІ Сусан.
ҚТРК-у «Адыгейм»
ижурналист.

Мыекъуапэ — Кфар-Камэ
— Мыекъуапэ.

мыш къекъуагъэхэр, ямотоцилэхэр къагъэлэгъонхэм фэшлъеу нахь. Израиль адыгэ къоджэ 2 ит — Кфар-Камэ ыкли Рихъание ялтыкъохэу мотоцилэхэр шу зылтэгъуухэрэп мыш щызэрэгъоцэх. Цушъхьи Исхъакъ ахэм япаш ыкли якъэбар къытфуялатэ:

Тыцыкъу зэхъу шхъамхэх татасыгъ, джы лъэхъаныр зэблэхъу шхъагъэх. Тэ тикуладжэхэ, рихъанихэри нэбгырэ 20 фэдэз тэхъу. Израиль хэгъэгум ичыплэ зэфэшхъафхэр къэтчыхъэх, Иорданын ис адыгэхэм адэжъи тэхъ. Тыркуем щыщ тильэпкъэгъуухэри къэлхэ. Мы тигъучуышхэм яшуягъэхэз адыгэхэм таизэххэ. Шхъинхэри бэдзэрим бэдэдэу щашх. Къокыпэ шхъамхэх ягъусуу натрыгъ гъэжъуагъи, хъалхъуу, адыгэ къуай щыгъотыщтых. Адыгэ къуае Тхъауухъохэм Кфар-Камэ щырахы. Якъоеихыпэ щаплэ хэт ыкли хымэ лъэпкъохэри адыгэ къуаев пае Кфар-Камэ къэлхэ. Джы Тхъауухъохэм зэшхъягъусэхэу Ну-хъэрэ Сарэрэ бэдзэрим итых — къое цынэ, къое гъэгъуягъэ

— Кфар-Камэ икъэлэцыкъу къэшъохэ купэу «Типсэ» ий. Цыфхэри зы къешьуаплэ екъохэш, ятлонэрэ маклох — лъэпкъ къашъохэм аумэхъых. Къуаджэм икъэлэцыкъуухэр лапшэ Рустам егъасэх, «Типсэ» хэтхэр фестивальхэм ахэлжэх. Адыгэ културэм и Дунэе фестиваль, Мыекъуапэ, ильэс 2-кэ узэкъэлбэжъим щылагъэх. Яныдэлъфыбзэкэ мэгүштээх, лъэпкъ къашъохэр ашэх, пчэгур нэкъэ щагъэтийрэп, мэкъамэм къызэрэхидэу къытэхъэх. Ансамблэу «Налмэсир» ахэм ящисэтихъыгъ ыкли аш икъэшьуакъэхэр альяпплэх.

Джащ тетэу щэн-щэфыныр лъэпкъ къашъохэр игъусэхэх бэдзэрри чэш клах мэхъуфэ зэхэты, адыгэ оред макъэр шхъашшты. «Налмэсир» къэшъо заул нылэп бэдзэрим щагъэпсигъэ къешьуаплэ къышшырэр — къэгъэлэгъон шхъаэр апэ иль.

«Налмэсир»
ныбджэгъуыгъэрэгъэпч

Бэдзэрим къыкъэлъыкло

Зэлъашэрэ журналистэу Лэхъусэж Хаджэрэтбий кызынхэмтыжыр ильэс мэхъу

Іэпэлэсагъ, цыфыншугъэ

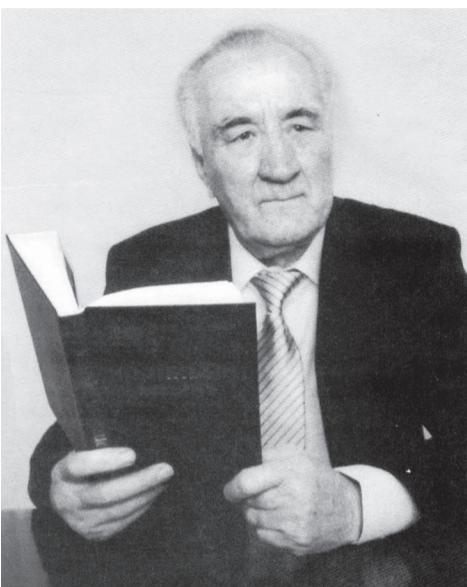
Гъезетэу «Адыгэ макъ» зье лэпкым фэзылэжхэу, цыф жуугъехэм алъизгээсихэр аш юф щызышэрэ журналистхэр арых. Ахэм ятхыгъехэм ахэль зэфагъэм, шынкъагъэм, яадыгабзэ изэклэупкіэгъэ-дэхагъэ, яцыфыгъэ хабзэ гъезетеджэхэр сидигъоки лэпльэх. Хэти нахь шоғэшэгъонэу ыгу зыфэкорэ тхыгъэм елтыгъэу, авторхэм ыкии гъезет хэутыгъехэм нахь зыгэпащэ мэхъу.

Журналист анахь чанри иофшаклеки къенафэ, цэрыло мэшүй. Адыгейм зэфдэкэе игушии фэбэ дахэкэ щызэль-шэгъагъ кытхэмтыж цыфыншоу, журналист іэпэласэу Лэхъусэж Хаджэрэтбий. Епложын е уельэлжын имышы-къягъау тхэн-гупшицэн зэпымычыжым ар лъэшэу зэлъиубытагъа, журналист сэнххват мыпсынким гукэе, посеки епхыгъа. Иадыг лъэпк, лэжэкю къязэрыкхэм, щылэнгъэр зикласэу, аш зиахь хэзыльхэрэ пэпч гущыи дахь филоны Хаджэрэтбий шэн фэху-гъа. Цыфыншугъэ, ухэлопсанэу, ухэтки, усыдки зэтемычынэу шэн гъэтэлтэгъэ гупсэф илагъ. Иофымкэ гутиныгъэ зиэ нэбгырэ пэпч ылэту, итхыгъэ пэпчийе шур ытгэбагъо щылагъ. Журналист іэпэласэм итхыгъэ зэпымычыж дэгүхэмкэ гъезетыр ытгэбагъ, иофшаклеки охуагъ, адыгэ жэбээ къэбээ дахь ылтагъ үкырылтынэу, гашшээ зылэгъу, шыкээ зылэнгъа.

Хаджэрэтбий Шэуджэн районом ит къуаджэу Мамхыгъэ шэклогъум и 25-м, 1933-рэ ильэсем къыщыхуугъ. Мэкумэ щылэнгъэ унагъо шхъэлтэйтэжирэ нэхьойрэ зэрылтын шалгугъ. Ятэу Татуу, янэу Куакор, къызэралтэжырэмкэ, яорэ-яшээрэ зэтхэхуу яшъеунит — Нурбайрэ Хаджэрэтбийрэ — дахь зедапууштыгъ. Ау ззо мын

тъор къежьи, щылеки тинчир зэщицгээзигъ. Зэшилтум ятэ заом айхыгъ, ежхэри пасэу тинчьеу къенагъэх. Ау янэу Куакор бзыльфыгъэ зеклэупкіэгъэ-зеклэубытэгъагъ, ильфыгъиту ыпгүгъ, ылэжьыгъ, альэ тиргъиццаа. Хаджэрэтбий Мамхыгъэ гурит еджаплэр къызеухым, Адыгэ къералыгъо кэлэгэгъэдже институтым щеджагъ. 1958-рэ ильэсем ишлээ мазэ хэку гъезетэу «Социалистическая Адыгия» иофшэнэр щыригъягъ. 1966 — 1970-рэ ильэсем Шэуджэн район гъезетым иредакторыгъ, аш узж хэку радиокомитетын иофшигъагъ, район гъезетхэр зэхэубытагъхэу хэку типографиум къыщидэгъэкынштигъ кульм ипэшагъ. 1994-рэ ильэсем «Адыгэ макъэм» иредакции къыгъэзэжыгъ, культурэмкэ ыкии зэдээкынхэмкэ отделхэм япэшагъ, пшэдэкынштигъ, ахэр къыхаутыгъэх. Аужирэ ильэсем редакцием мэкью-мэшүмкэ иотдел ипэшагъ. Ушхыагъунчьеу къитефэрэд сидигъу аш дэгью ытгэцаклэштигъ. Командировкэ пчедыж сэбахым клоти, щэдэгэхъоужым къызэрэссыжьеу ар тхалам зекеэригъэхъоужым, иофымкэ кэлэгэкынхо илагъ.

Гъезет иофшэнэм имызакъо, Хаджэрэтбий ыгукэ шоигуу

етани тхэштигъэ, кэлэцкылухэм апае рассказхэр зыдэти тхылтигъ кыдигъэкыгъ, журналхуу «Жъогъобынам», «Зэкъошнагъэм» зыкъызыфагъазэкэе, егүгъоу тхыгъэхэр афигъэхъазырьштигъ, ахэр къыхаутыгъэх. Хаджэрэтбий «Хадырыхэлтэмыдж» зыфилорэ документальне шууашэ зиэ тхыль адыгэ бзыльфыгъэу Хэгээгү зэшхом хэлжэхагъэм ехыилагъэу кыдигъэкыгъагъ. Ильэс 50-м ехью журналистиэм зыхэгъээм, Хь. Лэхъусэжым игүүшээ пытэу ытгэуцун амал іэклээ хуугъагъэ, гашшэ оптит илагъ. Хаджэрэтбийрэ ягуашэ Acer эунэгъо дахь агъэ-

псыгъ, акъо закъоу Заурврач, ишхъэгъусэрэ ежырре сабынтул илтэжэхэй. Ахэм уяджэ зыхъуки, тхаклоу Лэхъусэж Хаджэрэтбий гүнэнчьеу щылэнгъэр икласэу, ильпээ, гашшэм ижыкыашэ пэлч итхъагъ зэрээхишэштигъэр зэхэшэе, тхэн-гупшицэн зэчий дахэ зэрэхэлтэгъэр, иадыгабзэ зышхамысжьеу лъэнкыуа-бэкэ зериухуумагъэр огъеунэфы, цыфыши іэпэласэр нэгум кыккэцожы, уфэрэзэу, уфесакъеу, «уильэпкэ пльэкырэ фэшлагъ, уишту Тхэм пфэгъэбаагъ!» фэоло.

Зэлъашэрэ журналист іэпэласэу Лэхъусэж Хаджэрэтбий илшэгъуныкэ творческэ иофшагъэ Урысыеими, Адыгейми, адыгэ лъэпкими, зэрэпсау ифэшшошэ уасэ кыфашигъ. Орденэу «Знак Почета» зыфилорэр, медальхэр, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щитху тхыль кыфағэшшоштэх. «АР-м изаслужене журналист» щитхууцээр кыфаусыгъ. Шэуджэн районом ицыф гъешуагъ. Иофшаклеки, ицыфышигъэкэе а зеки кылэжьигъ, нэбгырэ минхэм агухэм лыям ыцэ къарынагъ. Тэри, иофшагъэхэм, бэрэ игууть шуукэ тэшшыжы, тызэргээпльжы, тызыгэсакыжы, ишү лэжыгъэкэ ар ныбжырэу кыдготиц.

МАМЫРЫКЬО Нуриет.

Ежь ышхъакэе тхыль заулэ кыдигъэкыгъ. Тхыльеджэхэм осэ дэгүу кызэратыгъэ иофшагъ тхыльиту хуурэ «Шушлагъ» зыфилорэр. Апэрэ очерхэр кыдэхагъэх. Ахэм анахь кылахагъэштигъэм аперэр «Сятэ сиэжъэп сэ» цэу зыфышигъэр ары. Зэошхуу кыагъэм ты зиэхэм яхуалсэу кызэрэригъэнагъэр аш гучээ макъэки лыям кышилтогъ, узеджэки, гургээшүүк. Ятлонэрэ тхыльтэм — «Шушлагъ-2» зыфилорэм

Ильэсхэр нахь къафэпсынкіэнхэу

Статистикэм къызэрэригъэльагъорэмкэ, тикъэралыгъо исхэм къагъашэрэм хэхъо.

Гущыиэм пае, 2010-рэ ильэсем, гурытымкэ лъятаагъа, ильэс 68-рэ къагъашэрэу ары зэрагъэунэфыгъа, 2018-рэ ильэсем 72-м ехьугъ. Аш фэш зынибж хэктогагъэхэм япчагьи нахьыбэ мэхъу. Росстатын къызэритырэмкэ, Урысые Федерацаем щыпсэухэрэм япроцент 25-р, ар нэбгырэ миллион 36,7-рэ, нэж-лужхэу блэкгыгъэ ильэсем къальтэгъягъ. 2025-рэ ильэсем нэс процент 27,5-м нэсийтэу, ар нэбгырэ миллион 40-м ехьугъ, ары пешорыгъэшьэу зэрагъэунэфыгъэр.

УФ-м и Президент 2024-рэ ильэсем нэс цыфхэм гашшэяр, гурытымкэ лъятаагъа, ильэс 78-м, 2030-м нэс — 80-м нэсийн иамалхэр зэрханхэу Правительствэ пшээрэль кыфигъэуцугъ. Ау мыш дэжгым гашшээр лъякотэгъэ закъо щымытэу, нахьжхэм псэукэ амалэу ялэр нахьышу хүнүм, япсунгъэ фэсакынхэ, федэхэлжэу загъэпсэфын, хэти ыгүкэ зыфэшгээ юфим пыльян

амал иэнэу шыгъэнэр анахь шхъяа зэрэштигъ кыщыхи-гъэштигъ.

Ахэр гъэцэкіэгъэнхэм фытэгъэпсыхэгъэ пшээрэль гъэнэфагъэхэр кыдыхэлтэгъаэхэм проектыкэу «Демография» зыфилорэм. УФ-м и Правительствэ ар ытгэхэзэригъ. Аш ипхырьшын ильэсихым сомэ триллиони 3,6-рэ пэлтэгъэхъаштэу ары Вице-премьерэу Татьяна Голиковам къызэрлигъа. Джащ фэдэу нахьжхэм ильэсэу къагъашэрэм гуахьо хагъотэнэм, япсунгъэ кыщымыкээнэм, чанхэу, федэ къафихъяу яхуутэ агъеконым фытэгъэпсыхъаагъ «Старшее поколение» зыфилорэр проектыр.

Татьяна Голиковам къызэрлигъа. лэнэнкъуиш анахь юф зыдашшэштигъ. Апэрэ медицинэ іэпилэгъу нахь къызлеклэгъэхъэштэу афэхъуны, нахьжхэм жыуузэ къяузхэрэ ильж къихэзэштигъэнхэм («гериатрия» аш зэрэджэхэр) нахь зегъэушомбгүгъэнэр, аш

фэгъэзэгъэ хэушхъафыкыгъэ отделениехэр өзэаплехэм ашгээпсыгъэнхэр, враачхэр нахьшэ бэгэхъазырьшэнхэр ары.

Ятлонэрэ — зыныбж хэктогагъэхэр иофшалпээ чыпэ ямынэу къемнэнхэр. Аш кыдыхэлтэгъаэзэгъа, пенсием зыныбж икполагъэхэр иофшалпэхэм къауамыгъэхынхэм, яфитынгъэхэр къэххумэгъэнхэм, яшлэнгъээ хагъэхъон е нэмыкэ

сэнххват зэрэгъэгъотын амал ялэнэм нахь гэлээшэгъаю юф дашшэшт. Иофшалпээ чыпэхэр къэзтихъэрэм зыныбж хэктогагъэхэр иофшалпээн аштэнхэм къыуамыгъэхынхэм кээзтигъэгүүнхээ іэпилэгъуу къэралыгъо аритыгъ, еж-еъжээрэу иофшалпээн къызфэзгъотыжыгъэхэм зэрэдэштхэм афэгъэхъыгъэ проектхэри УФ-м иофшалпээнхэмкэ ыки социальнэ хэхъоныгъэмкэ и Министерствэ егэхъазырьх.

Ящэнэрэу юф зыдашшэштигъ зыныбж хэктогагъэхэр иофшалпээн лумынхэм социалнэ іэпилэгъу ятгээнэр ары. Татьяна Голиковам къызэрлигъа. социалнэ іэпилэгъо непэ щилэр ухажтэм къыздихыгъэ шахпхэхэм адиштэу гъэпсыгъэнэм юф дашшэшт ыки нэмыкэ къэралыгъо ашагъэфедэу Урысыеими щыпшээн пльэкыщхэр къэу хагъэхъацхы. Псаунгъэм къыщымыкээнэмкэ шуагъэ кътэу псэунхэр ары анахъу аналэ зытырагъэтигъ.

Проект зэфшхъафэу УФ-м и Правительствэ рихыгъаэхэр щылэнгъэм икью пхырьшыгъэхэ хуур, зэкэм ахэр къызлеклэгъэхъанхэ амал ялэмэ, ныбж хэктогагъэ зэхээшшэштигъ мэкшэшт. Цыфым къыгъашэрэ ильэс пчагъэр арэл мэхъэн шхъяа зиээр, псэукэ амалэу ахэр къызхигъэшхэхэрэг ары.

ХҮҮТ Нээсэт.

Зыгъэ тигъогухэри, тигугъэ лъапIэхэри...

(Зэо ужым, 1945 — 1950-рэ ильэсхэм къехъугъэхэм афэгъэхыыгь)

(КъызкIэлъыкIорэр бэдээгүум и 24-м къыдэкIыгъэ номерим ит).

Шагум, кIэл хакIэм нэйасэ зыфэзышынэу къекIогъэ хьэблэ кIэлэцыкIухэми амэкIе чэф зыкъицилэтиштыгь.

ШыукIу, шыукIу, джы щагум шьущыджэгу. Сэ сипщерыхан фае, — нэнэж къызэриоу шагум кIэлэцыкIухэмкIэ зыкъитэкьюгь.

Мы мафэм нахь сыйхъэжьэу

тынэгүи тIэхэри къабзэу ттхакIынхэу къытфигъэптыгь. Ар псынкIеу дгъэцэкIагъэ. Литрэ зытшүү зэрыфэрэ цэф лэгъэшхом щэ зыхкIэгъэ хьантхуупс стырьр изэу къырики, Іанэм нэнэж къытыригъэууагь. Джэмышхээр ыгошызэ «Шьоры, сикIэлэцыкIух непэ бысымхэр, арыш, кIэлэ хакIэм ыгэ лагъэм шьумытхуу. Зырыз хэлбэгъу зежкугъэши. «Бисмилахь» шуулии ежъугъажь» ыуу, луулы-

пъечэфыгъэр зи сымылоу тянэ естygь. Нэпсыр сфе姆ыубытжэуу сунэкIухэм къячыагь ... Гъогум тызэрететыштыри,

щеджэгъоужим колхоз хасэм зэрэххяжын фаери къыридзэхи, тянэ сихъатыр 11-мэ адэжь тыкыригъэжэхыгь. Нэнэжьре тэтэжьре ялплI фабэ сыйкызэрчэкIеу, сянэ ыш-ышыпхуухэм Iэ къыссафэжьи щагу берэчэтыр къетыгынагь. Хъэблэ кIалэхэу ныбджэгъу сфехъу гъэхэм асксэлэе гулчэм нэс тыкыагъэктэжэхыгь. Тэмашхъэм тыкъесыгьеу тапэ къыкырэ лыям тыкъегъэуу: «Енэгүягьо шьорыкIе мо бзыльфыгъеу гулерэм къыгъеуухэ шоигъохэр». Тянэ зэрэзэллэкIеу кыфыбзэ къэхъугь. Clanэ пытэу къыуубыти, къэдгэчэрэгъугь. Бзыльфыгъеу къачьештыгъэр нэнэжь ары.

Нэнэж къызэрэсэу хампIеуоу къысэтысыли сыйэриубытлIагь, пшыгыгь, жыкыфемыщжэхуу ыкIи къэммыгьшэшьоу къэлаби кIэнкIе закъор сиджыбэ къырильхъажыгь. «Сыда къэхъугьэр, синан? Жыкыфемыщжэхуу сид гуша мышнэс укызфечьагъэр, синэнэ дышь?» ылээ, тянэ нэнэжь къетысылIагь...

Оры сыйкъезыфыгъэр, сипшъэшье цыкIу, сийэгобгээ тууты пэтигь! А си Нэхъят!, а сипшъэшье цыкIу, аш фэдэ къысэмшэжь! Апэрэу спъэгъурэ сабий цыкIум фэсшэингь.

кIэнкIе закъор таущтэу къыныхъуу? Сишкай, сипшъашь, ар къызыдэкIым, дунэе мылькур Тхъэм къыситыгъэ фэдэу сэсигушуагь.

Сянэ ышхъе нэнэжь ыбгъашь чэльэу пытэу ялплI рищэкIыгъеу, хампIеуоу кIэлъырысэу үлччапчээз гыыштыгъэ:

— Къысфэгъэгъу, синэнэ дышь! Къысфэгъэгъу! Шымылэм сихигъеууагь. Шьори шьунэнгъохба? Сыш исабыл цыкIухэми, тати, ори зылар сэри къышууфэхъышууыгь. Сыулытагь кIэнкIе езгъэхъынкIе.

— А сипшъашь, а синэхъонтэ цыкIу, уянэ мыхъун уигъэшлэнэ! Аш фэдэ угуду къибгъахэхуна?

— Къысфэгъэгъу, синэнэ дышь, нахышь сэшэе сшошыгь.

Мы дунэшхом анахь шуслэгъоу тет нэбгыритлумэ ягу-мэкI-гукIэгъу сыйкымытлупшэу сакIэрэгъигь.

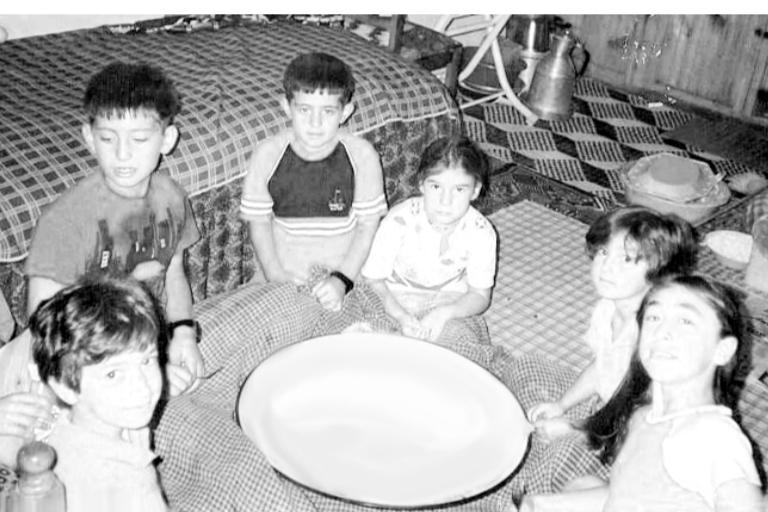
PS. Сятэ идунаи ышхъуу Аскъэлае къикIыгъэ лыгорэм къылоу зэхэсхыгъэ ся-

нэжь Гощмафэ тянэ янэнэпосэу, Хысэрэ Сурэтрэ сянекIэзы тыххеу, ау ныхэмкIэ зэфэшхъафхэу. Зэхэсхыгъэм сиғэгумэкIеу, сиғуу тянэ ес-ютэжкыгь ыкIи шыпкIе зээгъашь сшоигъоу сянэ къылощтым сежагь.

— Цыфмэ амышIэрэ горэшэ ашуигъэшIеу ылэе къыхъэ зэкIэхэм ахилуу дунаим тет. Аш къылорэм уемдэу, сикIал, хууны мыхъууни аш непэ боу бэдээдэ зэхеуухъэ.

Нэнэжь 1976-рэ ильэсэйм идунаи ышхъуу. Аш ылэкIе бэрэ тадэжь къэкIуагь, тэри тыкIуагь, ау ныбжы тянэ ар янэнэпосэу е Гощмафэ тянэ ымыпхьоу сэри сши-шипхуухэри тягцэфагьэп, тигуу къи-хъагьэп. Джаш фэдэ дунаигь зэо ужым 1945 — 1950-рэ ильэсхэм къехъугъэхэмкIэ тызыщапуултагьэр, джащ фэдэ шуульэгъу къабзэу цыфхэм ахэлтигъэр ары тигуухэмкIи тызыуукъэбзыштыгъэр: зыгъэ тигъогухэри, тигуугъэ лъапIэхэри.

Къэзэнэ Юсыф.

сигъашье къыхъэфэгъэ мафэр макIэ. ЗэкIэхэм нэйасэ псынкIеу тызэфэхъуу, джэгуным дэтуублагь. Куп-купэу зыдгоди къангъэбыльи, нэшшоупыци, лэгууи тешлагь. Зыто-зыщи тигушоокIэ-кууакIэ агу римыхъе щагуми тыдафыгь, ау пщерыхан-пэм къырихырэ мэ Iашхуу тицкакIуудынжыштыгь. Тэдже-гүфэ кIэнкIеу нэнэж къыситыгъэм сыйфасакIеу, IакIэ сыйгъэу сиджыбэ ильтигь. Сэ симизакIуу, клалэу сыйзидэжкэгүштэгъэхэм аш анаэ тетигь. ТIэкл шIэ къэс псаумэ къыкIеууч-чэштыгъэх. СызытефэкIе сыйзильэпаокIэ цыхъе амышIеу «къыхыри тэгъэлэгъу» алти, къысшуанэштыгъэх. Аруу щитими, джэгунир зэптигъэштэгъэ. Тыпшыгъеу, тыууагъеу нэнэж къытэджаагь, зэкIэхэм

жыгь. МэлакIэ льэшэу зэкIэхэм тылIеэштыгъэм, тащыщ джэмшишхъэ лые ыгупэрихынлагъэп. Тызэшхахэм сянэ къысаджи сыйушигь. Къысщугыгыми, тIэклу къыстещынхъеу синэмэ къакIапльээз къыси-лигь.

А сикIал, moy нэнэжь къууитыгъэ кIэнкIе къысэтыхыкIи шкафым дэсэгъэлхъажь. Пльзгүүгэба мыхэмни кIэлэцыкIубэ зэрялэр? КIэнкIе фэшхъаф зымышхъуурэ сабийхэр ахтых. ТыкIожьмэ, кIэнкIиту шылыкъе озгъэшхъижыщ. Къаштэ, сикIал, — ыуу сянэ ылэ къыщигь.

СыгукIэ джынэс сшипхуухэм, сыйхэм атэзгушштэгъи кIэнкIе закъор, тэдже-гүфэ кIэлэцыкIуу зэтхэм зэкIэми къыздагъэгъунэнэ кIэнкIе, джы нэс сыйгь зы-

Бзыльфыгъэм ифитыныгъэхэр къыхъумагь

Адыгэ Республиком и Ашшэрэ хыкум граждан IофхэмкIэ иколлегие Мыекуапэ щыщ бзыльфыгъэм ипсауныгъэ зэрар ехыгъэ зэрэхъугъэм епхыгъэ дэо тхылтым хэппльагь.

Къэлэ урамхэм якузбзын япхыгъэ Iофшэнхэр зыпшьэ иль организацином илажьэ аш хэлтэу бзыльфыгъэм ылтыгь, пшъэдэкIыжь ригъэхын гүхэл илэу район хыкумым зыфигъэзагь.

Бзыльфыгъэм къызэриуагъэмкIэ, блэкIыгъэ ильэсэйм игъэтхээ мазэ къэлэ администрациом пэблагъэу урамхэм рыхзээ мылым щыцланты, ылтья-ко зэпикыгь. Республике сымэджецшым

бзыльфыгъэр нагъеси, операции хыльэ ашыгь. Аш къыхэкIыкIе мээи 7-м ехьоу бзыльфыгъэм Iоф ымьшIеу щысигь.

Аш ипсауныгъэ изэтегъэуцожьын тэфэгъэ ахьщэр организациом ригъэштыгынхъиу хыкумым зыфигъэзагь.

Район хыкумым аш дыригъэштагьэп ыкIи а хуугъэ-шлагъэм зэдаорэм илажьэ хэмийлэу ылтыгь. Мыекуопэ къэлэ хыкумым иунашьо емызгъэу бзыль-

фыгъэм Адыгэ Республикэм и Ашшэрэ хыкум дэо тхылтым зыфигъэзагь.

Адыгэ Республикэм граждан IофхэмкIэ иколлегие дэо тхылтым лъапсэ илэу ылтыгь. Хыкумым зэриорэмкIэ, гражданскэ хэбзэгъэуцугъеу щыэм къызэрэххэлтыгь, зэдахэрэм илажьэ мы Iофыгъом зэрэхэмилыр къыгъэшыпкъэжьын фэягъэ.

Бзыльфыгъэр зэдаорэ къэлэ админи-

страцием илажьэ зэрэхэмилыр хыкумым изэхэсигьо къыщигъэшыпкъэжьыуцугъеу щыэм къызэрэххэлтыгь. Аш къыхэкIыкIе Адыгэ Республикэм и Ашшэрэ хыкум хэбзэгъэуцугъеу тетэу бзыльфыгъэм идаа дыригъэштагь ыкIи район хыкумым иунашьо зэкIигъэкIожьыгь.

АР-М И АШШЭРЭ ХЫКУМ ИПРЕСС-СЕКРЕТАРЭУ ХЬАУДЭКЬО АЗЭМАТ.

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкіэ и Гупчэ комиссие иунашь

Къалэу Мыекъуапэ зы мандат зиэ ихэдзыпэ коу N 9-мкэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм идепутат ихэдзын тедзэу 2018-рэ ильэсэм Іоныгъом и 9-м щылэштэм пае Романова Светлана Николай ыпхур къалэу Мыекъуапэ зы мандат зиэ ихэдзыпэ коу N 9-мкэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм идепутатынымкэ кандидатэу тхыгъэнэм ехыллагь

Урысые политику «Единэ Россием» и Адыгэ регион къутамэ къалэу Мыекъуапэ зы мандат зиэ ихэдзыпэ коу N 9-мкэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм идепутат ихэдзын тедзэу 2018-рэ ильэсэм Іоныгъом и 9-м щылэштэм пае Романова Светлана Николай ыпхур къалэу Мыекъуапэ зы мандат зиэ ихэдзыпэ коу N 9-мкэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм идепутатынымкэ кандидатэу тхыгъеригъельгъогъэ шыкіэр 2001-рэ ильэсэм бэдзэогъум и 11-м аштэгъэ Федеральнэ закону N 95-р зытетэу «Политику партии къутамэ яхыллагь» зыфиорэм, 2002-рэ ильэсэм мэкьюогъум и 12-м аштэгъэ Федеральнэ закону N 67-р зытетэу «Урысые Федерации и гражданхэр хэдзынхэмрэ референдумынрэ ахээжъэнхэмкэ фитынгъеу ялэхэм яхыллагь гарантие шъхъаэхэм яхыллагь» зыфиорэм, Адыгэ Республикэм и Закону 2005-рэ ильэсэм шышхъяэум и 4-м аштагъэу N 351-р зытетэу «Адыгэ

Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм идепутат хэм яхэдзын ехыллагь» зыфиорэм ашыгъэнэфэгъэ шапхъэхэм зэрадиштэрэм, кандидатыр атхынымкэ ишыкіэгъэ нэмымкэ документхэм ахаплы, Адыгэ Республикэм и Закону 2005-рэ ильэсэм шышхъяэум и 4-м аштагъэу N 351-р зытетэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм идепутат хэм яхэдзын ехыллагь» зыфиорэм ия 25-рэ, ия 44-рэ статьяхэм адиштэу Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие **унашь ышыгь**:

1. Романова Светлана Николай ыпхур, 1967-рэ ильэсэм къэхъугъэр, ООО-у «Монтаж» ибухгалтер шъхъаэ, Урысые политику «Единэ Россием» и Адыгэ регион къутамэ къалэу Мыекъуапэ зы мандат зиэ ихэдзыпэ коу N 9-мкэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм идепутат ихэдзын тедзэу 2018-рэ ильэсэм Іоныгъом и 9-м щылэштэм пае къалэу Мыекъуапэ зы мандат зиэ хэдзыпэ коу

N 9-мкэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм идепутатынымкэ кандидатэу къыгъэльэгъуагъэр 2018-рэ ильэсэм бэдзэогъум и 19-м сыхьатыр 11.05-м тхыгъэнэ.

2. С. Н. Романовам зэрратхыгъэр къэзьиушхъатыр тхыльыр етыгъэнэ.

3. Мы унашьор къалэу Мыекъуапэ ичылпэ хэдзэкло комиссие Iекіэгъехъэгъэнэ.

4. Мы унашьор гъэзэтхэу «Советскэ Адыгэимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» къашыхэутыгъэнэ.

**Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие и Тхъаматэу Н. А. СЭМЭГҮ
Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие исекретарэу Ф. З. ХЬАЦИАЦ
къ. Мыекъуапэ,
бэдзэогъум и 19, 2018-рэ ильэс
N 43/205-7**

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкіэ и Гупчэ комиссие иунашь

Къалэу Мыекъуапэ зы мандат зиэ ихэдзыпэ коу N 9-мкэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм идепутатынымкэ кандидатэу Тхъапшъэкъо Нурбый Шыхъанчэрье ыкъом ильэу тхыль ехыллагь

Къалэу Мыекъуапэ зы мандат зиэ ихэдзыпэ коу N 9-мкэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм идепутатынымкэ кандидатэу Тхъапшъэкъо Нурбый Шыхъанчэрье ыкъом ильэу тхыль ехыллагь зэрэхэмлэжъэхъынрэ ахээжъэнхэмкэ фитынгъеу ялэхэм яхыллагь гарантие шъхъаэхэм яхыллагь» зыфиорэм ия 49-рэ статья ия 6.1-рэ Iахь, ия 64-рэ статья ия 5-рэ Iахь Iаубытыпэ къызыфишыхэзэ, Адыгэ Республикэм

хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие **унашь ышыгь**:

1. Къалэу Мыекъуапэ зы мандат зиэ ихэдзыпэ коу N 9-мкэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм идепутатынымкэ кандидатэу политику «Справедливая Россия» зыфиорэм Адыгэ Республикэмкэ ишьольыр къутамэ къыгъэльгъогъэ Тхъапшъэкъо Нурбый Шыхъанчэрье ыкъом ильэу тхыльеу къалэу Мыекъуапэ зы мандат зиэ ихэдзыпэ коу N 9-мкэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм идепутат ихэдзын тедзэу 2018-рэ ильэсэм Іоныгъом и 9-м щылэштэм зэрэхэмлэжъэхъынрэ ахээжъэнхэмкэ фитынгъеу ялэхэм яхыллагь» зыфиорэм ия 49-рэ статья ия 6.1-рэ Iахь, ия 64-рэ статья ия 5-рэ Iахь Iаубытыпэ къызыфишыхэзэ, Адыгэ Республикэм

хъардххэм атеффэрэ ахьщэм иихын зэпыгъэуగъэнэм ехылпэгъэ унашьор Iекіэгъехъэгъэнэ.

3. Мы унашьор къалэу Мыекъуапэ ичылпэ хэдзэкло комиссие Iекіэгъехъэгъэнэ.

4. Мы унашьор гъэзэтхэу «Советскэ Адыгэимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» къашыхэутыгъэнэ.

**Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие и Тхъаматэу Н. А. СЭМЭГҮ
Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие исекретарэу Ф. З. ХЬАЦИАЦ
къ. Мыекъуапэ,
бэдзэогъум и 19, 2018-рэ ильэс
N 43/206-7**

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкіэ и Гупчэ комиссие иунашь

Къалэу Мыекъуапэ зы мандат зиэ ихэдзыпэ коу 9-м Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм идепутат ихэдзын тедзэу 2018-рэ ильэсэм Іоныгъом и 9-м щылэштэм пае хэдзэкло комиссиехэр зычэйт унэхэм ипальэм къыпэу голосованиер ашызэхэцэгъэнхэмкэ къалэу Мыекъуапэ ичылпэ хэдзэкло комиссиехэр участкэ хэдзэкло комиссиехэмрэ Ioф зэрашэшт графикын ехыллагь

2002-рэ ильэсэм мэкьюогъум и 12-м аштэгъэ Федеральнэ закону N 67-р зытетэу «Урысые Федерации и гражданхэр хэдзынхэмрэ референдумынрэ ахээжъэнхэмкэ фитынгъеу ялэхэм яхыллагь гарантие шъхъаэхэм яхыллагь» зыфиорэм ия 65-рэ статья ия 4-рэ пункт, Адыгэ Республикэм и Закону 2005-рэ ильэсэм шышхъяэум и 4-м аштагъэу N 351-р зытетэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм идепутат хэм яхэдзын тедзэу 2018-рэ ильэсэм Іоныгъом и 9-м щылэштэм пае хэдзэкло комиссиехэр зычэйт унэхэм ипальэм къыпэу голосованиер зэрэццэхашэрэ шыкіэр Урысые Федерации хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие 2014-рэ ильэсэм мэкьюогъум и 4-м ёшыгъе унашьор N 233/1480-6-р зытетымкэ аухэсигыгъэр Iаубытыпэ къызыфишыхэзэ, Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие **унашь ышыгь**:

1. Къалэу Мыекъуапэ зы мандат зиэ ихэдзыпэ коу 9-м Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм идепутат ихэдзын тедзэу 2018-рэ ильэсэм Іоныгъом и 9-м щылэштэм пае хэдзэкло комиссиехэр зычэйт унэхэм ипальэм къыпэу голосованиер ашызэхэцэгъэнхэмкэ къалэу Мыекъуапэ ичылпэ хэдзэкло комиссиехэр участкэ хэдзэкло комиссиехэмрэ Ioф зэрашэшт графикын ухсыгъэнэ.

2. Мы унашьор къалэу Мыекъуапэ ичылпэ хэдзэкло комиссие Iекіэгъехъэгъэнэ.

3. Мы унашьор республикэ гъэзэтхэу «Советскэ Адыгэимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» къашыхэутыгъэнэ.

**Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие и Тхъаматэу Н. А. СЭМЭГҮ
Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие исекретарэу Ф. З. ХЬАЦИАЦ
къ. Мыекъуапэ,
бэдзэогъум и 19, 2018-рэ ильэс
N 43/207-7**

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие 2018-рэ ильэсэм бэдзэогъум и 19-м ёшыгъе унашьор N 43/207-7-р зытетымкэ аухэсигь

Къалэу Мыекъуапэ зы мандат зиэ ихэдзыпэ коу 9-м Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм идепутат ихэдзын тедзэу щылэштэм пае хэдзэкло комиссиехэр зычэйт унэхэм ипальэм къыпэу голосованиер ашызэхэцэгъэнхэмкэ къалэу Мыекъуапэ ичылпэ хэдзэкло комиссиехэр участкэ хэдзэкло комиссиехэмрэ Ioф зэрашэшт графикын

Къалэу Мыекъуапэ ичылпэ хэдзэкло комиссие 2018-рэ ильэсэм шышхъяэум и 29-м къыщегъэжьагъэр 2018-рэ ильэсэм Іоныгъом и 4-м нэс, къалэу Мыекъуапэ ихэдзыпэ чыпилэхэу N 115-м, 117-м, 118-м, 119-м, 120-м, 121-м, 132-м, 180-м яучасткэ хэдзэкло комиссиехэр 2018-рэ ильэсэм Іоныгъом и 8-м нэс фэгъэктэнэгъэ зиэ ушьхъагуухэмкэ (отпуск, командировкэ зэрэшьиэхъэм, къэралыгъо, обществен-нэ пшьэрыльхэр зэрэгэцаклэрэм, япсаунгыгъэ изытэйт яхыгъеу) хэдзыпэ чыпилэ шыклошт голосованием хэлэжээн зымыльэхьицтэхдээхэмкэ хэдзаклохэм яльэу тхыльхэм мафэ къэс ахэлпэштыхы үкли ипальэм къыпэу зы-макъэ зытыштхэмкэ голосованиер зэхашшэт.

Ioфшэгъы мафэхэм къалэу Мыекъуапэ ичылпэ хэдзэкло комиссиехэр участкэ хэдзэкло комиссиехэмрэ сыхьатыр 9-м къыщегъэжьагъэр 20-м нэс, тхъаумэфэ мафэхэм – сыхьатыр 10-м къыщегъэжьагъэр 16-м нэс Ioф зэрашэшт.

Хэкужьым къэзыгъэзжыгъэм и Мафэ ипэгъокI

Хэкъан игъогу щыгъупшэрэп

Тыркуем икуаджэу Арыкбашы щыпсэурэ Лыхъужыкъо Хэкъан ильэс заулэ хуугъэу тинэуас. Сыдигъо тызэлукъагъами, къебарэу кыгуатэрэр адигабзэм изэгъешэнкэ кыргъажэ.

— Бээр зышокодыре лъэпкъем адигэхэр ашыхэп, — игушигъехэм тащегъэгъуазэ Лыхъужыкъо Хэкъан. — Адыгэ Республиком сыкъакомэ, сыйгээтийгээ Мыекъуапэ иурамхэм защисплынханыр, сильепкъетухэм салукъенир шэнышу сферхугу.

— Къэл паркын зышыгъэпсээр утэлъэгъу. Уиунекъошхэр уигъусэхэу цыфхэм шуалукъемэ псынкэлэу уагурулоу кысщэхъу.

— Тыркуеми арэущтэу кыышыкало. Инатэу сывыутым ельтигъээу цыфхэм бэрэ салокъе. Сафэнэгушоу сапэгъокыныр сихабзэ.

Къуаджэм дэс Лакъохэр

— Арыкбашы къоджэ кызэркъол. Тильепкъэгъуахэм тащигъэгъуазэба.

— Лээко 42-рэ щэпсэу. Бастихэр, Натхъохэр, Шыхъэлахъохэр, Лыхъужуухэр, Баджэхэр, Клэрмытхэр, Шыбзыхъохэр, Хъэльякъохэр, Ацумыжъхэр, Лъэпшыкъохэр, Коблхэр, Гъуашъохэр, Лъэцеркъохэр, Бжъашъохэр, Болэтхэр, Цушъхъэхэр, Гъышхэр, Жанэхэр, Нэпсэухэр, Ныбэхэр, Мэфэудхэр, Пэтыуащхэр, Шъэшшухэр, Пхъэшхъарькохэр, лудхэр, Тлэшхъухэр, Тхъаукъохэр, Тыркуаохэр, Тымэхэр, Туухэр, Окшэхэр, Отахъэхэр, Емызэхэр, Иныхъухэр, Тхъагъушъехэр, Зылыхъэр, нэмикхэри.

— Арыкбашы зылэгъунэгъу къэлэшхохэм ашыц Измир.

— Эгейскэ хым инэпкъхэм тапэчыжээр. Чыпээр дахэ.

— Къуаджэм ишылакъ зэхъо-кынигъэхэр фэхъуух. Нэжъ-луж-

хэм, ныбжыкъехэм язэдэпсэу-кэ сыда къеполэштыр?

— Ар улчээ дэгэу. Иофир зытет шыпкъэр къэлэгъошоп. Ясэ-нэхъяткэ чылэм щылэжъэнхэм амьльэкъеу ныбжыкъабэ къалэм клохыгъеу щэпсэу. Иофшэнтикуаджэ щызымыгъотохэрэм япчаяжэ зыкъицэтийэ, гумэкъетохэм ахэхъо. Пенсием кла-гъэхэр архы къуаджэм нахьибэу дэсхэр.

— Арэу щитми, зэлээкло-хэба?

— Чыгу зиэм къуаджэм Иофшэн щегъоты. Къалэм клохыгъехэм янэ-ятахэр, лахылхэр, ныбджэгъуухэр зыщагъетохэрэм, зэлээклох.

— Чыгуум сид щалэжъырэр?

— Хамцынир, коцыр, натры-фыр, нэшбэгур, помидорыр, нашэр, нэмикхэри къагъэхъы. Адыгэмэ зэралоу, улажъэмэ, лыжь шихын.

— Хэкъан, сэ зэрэсшэрэм-кэ, бзыуцифым дэлэжъэрэ-юфшалапэм уриша.

— Унэгъо 400 тикъуаджэ щэпсэу, нэгбигэрэ 1100-м нахьиб дэссыр. Бзыуцифым удэлжъэнэир юшэхэр. Ныбжыкъехэм чылэр агбынэми, Иофшэнным пышагъэхэр тилэх. Гуетынгъэ ахэлээр мэлажъях.

Адыгабзэр яшыкъагъ

— Юфшалапшом уриша. Инатэм ельтигъээу адигабзэр огъэфеда?

— Зыныбжь ильэс 30-м къе-хуугъехэм адигабзэр ашээ. Кла-лэхэм къалэм анэу гъэзагъаш, адигабзэр ямыщыкъехэштэу къашхъу, ау лъэшэу зэрэхэу-къохэрэр непэ къагуруюорэп.

— Игъом адигабзэр зээзы-мыгъэшагъехэм уалокъэба?

— Адыгэ Хасэ тил, лудэ Ибрахъым тхаматэу хэтэйдээз. Ныбжыкъехэм, ны-тыхэм ар яушын-зэхэтэхы. «Укэхъожын, ау укэхъажынэп» ариоуи бэрэ къыхэхъы. Щынэыгъэм къагъэлэгъошт тигумэхъэм къарыкло-хтыр.

— Адыгабзэр зэrimышэрэм фэшлэхъэрэу зиубыжъуу-зими улкъагъэба?

— Сылукъэхъе къодыеп, нэпсыр къызэхъирэ къалэм гүшү-лэгъу сафэхъоу къыхэхъыгъ.

— Хэта агъэмисэрэр?

— Улчээр арэущтэу сэзгээ-цурэп. Щынэыгъэм зэхъокынын-гъэу фэхъурэр къыдэллэйтэн фае. Сэ хэт сид къысийуагъэми, адигабзэр зэригъэшэн фэяжъэу сэлтэйтэ. Адыгэ унагъом укъиху-хагъэмэ, уиницэлэлфыбээ зэбгэ-шэнэир уипшэрылэу щыт.

Концертхэр, зэлжээлэхъэр

— Адыгэим иансамблэхэр, артистхэр, тхакъохэр Тыркуем бэрэ къэлхэр. Аш шуагъэу къыти-тэрэз зыгорхэм яогъапша?

— Дунаим щыцэрило «Налмэсэр» гъогогуутио тикъуаджэ щылагъ. Нэмийтээко Аслъан, Къулэ Мыхъамэт, нэмикхэхэм якъэшъуакъе, тизэдэгүүтиэгъуухэр сышыгүүтиэгъуухэрэп. Шэнэгъэлэж чырэйлоу Тхъаркъохъо Юнис ансамблэм игъусагъ, тхылъэу къытихъыгъэм седжагъ. «Адыгэ мацъэм» иредактор шхъаэу Дэрбэ Тимур тичилэ сышылукъи, ныбджэгъушу тизэфхэхъу. Пышынаохэу Къэлэшъэо Инвер, Тынгъуух Нурбий, шыкъепшынаохэу Абыдэхэу Хысэрэ Артуррэ, орэ-

дылоу Кушъэкъо Симэ, журналистэу Тэшбу Светланэ, нэмикхэм ацлэхэр къеслохэ сшоигъу.

— Шынкъуаджэ, аш пэгъу-нэгъу псэуплэхэм фэшхъаф артистхэр ашылагъэх, къышу-щэтхъу.

— Быштэкъо Азэммат анахь сшоигъэшэгъонмэ ашыц. Нэчэс Анжеликэ, Дэзбэ Мыхъамэт, Беданыкъо Замирэ, Нэхэе Тэмэрэ, Эльдарэ Айдэмэр, Барцо Русльян, Мигу Айдэмэр, Мышъэ Азидэ, нэмикхэм ильэс пчагъэм тагъэгүүшигъ. Адыгэр зэрэллэпкъышхор яорэдхэм къытфалотагъ. Артист гъэшэгъонхэр Адыгэим щэпсэху. Тыбзэ къетуухъумэнхэм ахэр тиэплигъу. Ансамблэу «Исламын» тэгэлэлжээ, тиньдэжъуухъэр хэтэх.

— Адыгабзэр зээзымыгъэш-шыгъу къэлжъожырэм иеплъыкъэхэм икъоу таттуушигъээл.

— Адыгэ артистхэм орэд дэхэбэ къытфало, пышнаохэм орэдышьоу агъэурэм ошьогум зыридээз тэлтэйтэ. Орэдым хэль адигэ гупшигъэр къызгурьынохэрэм тиньдэлъфыбээ зэрэмышэрэм фэшлэхъэм къагъоу сышыгъинэу сышыгъягъ.

— Андзэрэкъо Чеслав, Лъэцэрэкъо Ким, фэшхъафхэм уакыншытхъоу бэрэ къыхэхъыгъ.

— Чеслав орэд къызэриорэр, Кимэ пышнэр «къызэригъэгүүтиэр» зэхэхъыгъэхэу рэхьатэу ушысын пльэкъытэп. Искусствэр къочээ лъэшэу зэрэштэйр сэшээ. Адыгэхэр зы хъужынхэм къызэриорэр афэхъущт.

— Хэкъан, ильэс къэс гъогогуутио Адыгэим укъэхъ. Къэбгээзжынэу, республикэм ушыпсэунэу угу къыуилорэба?

— Сыфай сыкъэлжынэу, ау Иофшэнир чыссымыдзы сшоигъу. Сиуахътэ шэхэу къэсийтэу сэгүгъэ. Мыекъуапэ мафэ къэс пломи хъунэу нахь дахэ мэхъу. Филармонийн дэжээг чыгъоу къыщызэ-шыгъэм сышыуджын симургад. Адыгэ биракъыр аш щызгъэбэйтэшт... Эз узэрэкъогъэ пъгум ятолонэрэу урькъожынным имэхъанэ дэгъоу къызгурэо. Лъэпкъын итарихъ чыгу иджэмакъэ зэхэсэхъ.

— Корреспондентыр. Мэшбэшэ Исхъякъ, Нэхэе Русльян, Къуеэко Налбий, нэмикхэм адигэ тхакъохэм ясэхэм Лыхъужыкъо Хъэльяар къытфяджээ, лъэпкъ шэжжым къытегүүтиэ. Ителефон адигэ усэхэр, орэдхэр тетхагъэх. Чэшчым къыхэуущыкъимэ, усэу къыхидэштэр илтээпкъ гупсэхээлэж. Хэкужьым къэзыгъэзжыгъэм и Мафэ Тыркуем щыгъиэунэфыкъытми, ыгукъэ тиреспубликэ щылэу орэд Адыгэим къыфиошт.

ЕМТЫИЛН Нурбий.

Зэхэзыщагъэр
ыкъи къыдэзы-
гъэкъырэр:

Адыгэ Республиком лъэпкъю Иофхэмкэ, Иэхъыб къэралхэм ашы-псэурэ тильэпкъ-гъухэм адирялээ зэпхы-нгъэхэмкэ ыкъи къебар жуугъэм иамалхэмкэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
шыгъэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм къаихъэр А4-къэ заджэхэрэ тхъапхэу зипчъагъэкъэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлтээ, шрифтэр 12-м нахь цыкъунэу Ѣытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхъгъэхэр редакцием зэкъегъэлжыхъ.

E-mail: adygoevoice@
mail.ru

Зышаушихъятыгъэр:
Урысы Федерацием хэутын Иофхэмкэ, телефонкъэтынхэмкэ ыкъи зэлжы-Иэхъыб амалхэмкэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чылээгъэлжыхъшап, зэраушыхъятыгъэх номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зышаушихъятыгъэр
ОО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкъемкэ
пчагъэр
4134
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2152

Хэутынм узшы-
кэтхэнэу Ѣыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
Зышаушихъятыгъэхъ
уахътэр
Сыхъатыр
18.00

Редактор
шхъаилэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъаилэр
игуадзэр
Мэцлиэкъо
С. А.

Пшъэдэжъыгъ
зыхъырэ секретарыр
Жакъимыкъо
А. З.